

**Nämnden för Forskning och Utveckling (FoU)
Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, 2010-2012**

Search 4 Synergy

*Searching for synergy by exploring the common ground
for musical practise and experience in the meeting
between folk music and dance*

Olof Misgeld Petter Berndalen Lina Palmgren Anna Öberg

Inledning – sammanfattning av projektet

S4S är ett samarbetsprojekt mellan fyra folkdansare och folkmusiker i syfte att utforska samspel i musik och dans. Projektet har utifrån individuella och genrespecifika utgångspunkter kommit att handla om begrepp, definitioner och modeller av musikaliskt samspel och försök att praktiskt gestalta detta genom folkdans och folkmusik.

Projektet genomfördes under 2010-2012 med stöd av FoU-nämnden på KMH.

Dokumentationen omfattar beskrivning av projektets metoder och arbetsätt, personliga reflektioner över metod och resultat, en wordpressblogg, en DVD med exempel ur processens senare del, samt en filmad dokumentation av workshopen/redovisningen som hölls på KMH i oktober 2012.

Deltagare var musikerna Petter Berndalen och Olof Misgeld och dansarna Lina Palmgren och Anna Öberg. Projektansvarig på KMH: Olof Misgeld

Idé/syfte

Projektets intention är att utforska samspelet mellan musik och dans i svensk folkmusik, genom ett praktiskt och reflekterande arbete. Vi tar utgångspunkt i det levande mötet mellan musik och dans, där improvisationen är central.

Musikaliskt samspel kan beskrivas som en process där frasering, artikulation, gestaltning och kommunikation sker i ett ständigt omvärderande flöde av givande och tagande. Detta kan vi höra i ett samspel mellan två musiker. Motsvarande pågående kommunikation kan man se mellan två kroppar i en pardans. Vi väljer här att framhäva en dans som i sig själv kan förstås och beskrivas genom musikaliska förlopp/uttryck.

Vi vill utmana samspelet *mellan* dans och musik till att ha samma grad av pågående, ömsesidig kommunikation. Och samma nyanserade innehåll, i artikulation, frasering, etc...För att möjliggöra det samspelet behöver vi dels tydliggöra vad det är i dansen resp musiken som vi uppfattar av varandras gestaltning, frasering och uttryck; dels behöver vi bli bättre på att uttrycka vår musikaliska intention "hela vägen".

Intentionen är vidare att se musiken och dansens gemensamma uttryck som en egen musikalisk helhet. Ljud och rörelse lägger "musikaliska" lager till varandra. Det är den totala, integrerade upplevelsen av rörelse och ljud som är intressant. För att benämna helheten har vi valt att använda ordet synergi. (Blir det synergi?) (Vad ger synergi?).

Presentation av de medverkande

Petter Berndalen kallas för Sveriges första spelman på slagverk. Djupt rotad i den svenska folkmusiken är han den första slagverkare i världen med examen i Svensk folkmusik. Efter 10 år musikaliska studier tog han 2008 masterexamen vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Petter framträder frekvent som soloartist samt med ett flertal band och projekt, både i Sverige och i övriga världen.

Efter att ha ägnat mig åt att spela svensk folkmusik på slagverk i ett antal år kom jag fram till att de komfigurer och rytmer jag spelat till låtarna i sig inte kändes som att spela svensk folkmusik utan snarare som ett komplement till musiken. Denna insikt föranledde ett sökande efter ett nytt sätt att spela svensk folkmusik på. Ett sätt att spela själva musiken på soloslagverk. I arbetet mot detta mål har jag vidareutvecklat mitt instrument och instrumentalkniken parallellt med en söka en fördjupad förståelse för musiken och hur dess detaljrikedom kan överföras från fiolspel till slagverk.

Jag har låtit mig inspireras av den melodibärande funktionen hos solospelmannen inom den svenska folkmusiken och låtit detta forma mitt spel. Mitt mål har inte varit inte att spela något som passar till svensk folkmusik, utan att spela något som verkligen ÄR svensk folkmusik, som är s.a.s. min gestaltning av

denna musiktradition. Denna målsättning har jag arbetat mot genom att studera solospelmen och applicera varje liten detalj på mitt trumspel.

De senaste åren har jag jobbat med att inkludera folkdansen i arbetet med utvecklingen av mitt trumspel. Den svenska folkmusiken har från allra första början utvecklats parallellt och i samspel med folkdansen. Det innebär att musikalisk estetik och funktion står i spännande relation som jag vill undersöka. Alla nya grepp jag tar mig an i mitt sätt att spela folkmusik på trummor utvärderar jag gärna tillsammans med folkdansare, genom att under min utveckling återkommande arbeta tillsammans med folkdansare och ta in deras reflektioner i det jag gör.

Olof Misgeld är musiker, fiolspelman och är lärare på KMH i folkmusikteori. Att spela till och med dans är viktigt för mig, för att det ger en djupare förståelse av musiken jag sysslar med. Den här typen av musik är direkt kopplad till både rörelse och uttrycks-kvaliteter i dansen. Det innebär att kommunikation mellan dansen och musiken är central och hela tiden försigår i ett slags gemensamt improvisatoriskt nu. Det mesta dansspelet sker för min del i pedagogiska sammanhang – i danskurser på olika nivå. På senare tid har jag även varit med som musiker i några koreograferade dansuppsättningar med folkdans/folkmusik. Genom allt detta så har jag haft en bestående längtan att fördjupa mig i det musikaliska mötet med skickliga folkdansare – där det inte handlar om att lära ut något, eller skapa en koreografi, utan att utveckla det gemensamma samspelet och musicerandet genom dansen och musiken.

Lina Palmgren är dansare och danspedagog i folklig dans.

Min inriktning har varit att undersöka och fördjupa mig i den folkliga danskroppens förhållande till tyngd och transparens, dess intima koppling till spelmansmusiken, samt att vidareutveckla den estetik som kommer ur detta förhållningssätt.

Jag har i många år fördjupat mig i och utforskat kvaliteter med intryck och studier av folkliga uttryck från många delar av världen och flera olika tider, men med ett starkt fokus på att fördjupa och nyansera min dans - dvs svenska folkliga pardanser, framförallt polska och gammeldans.

Jag är intresserad av specifika musikaliska kvaliteter med utgångspunkt i den folkliga estetiken.

Jag har länge önskat att ta samspelet musik/dans vidare. Att den folkliga dansen får existera som ett konstuttryck vid sidan av musiken, inte enbart som en social företeelse. Att fördjupa kunskaperna och medvetandet om de musikaliska kvaliteterna i dansen både hos musiker och dansare. Att kunna musicera med andra kroppar, ljudande och rörda. Att i förlängningen ta samspelet vidare till okända marker.

Jag är också intresserad av hur olika uttryck kan mötas i sina minsta beståndsdelar och hur man kan överföra metoder från en konstform till en annan på en subtil nivå, (vilket är direkt kopplat till den slags transparens jag söker i dansandet).

Utbildad i folklig dans på Danshögskolan, Malungs folkhögskola och NTNU i Norge. Min främsta lärare och förebild inom den folkliga genren är Ami Petersson Dregelid.

Även butohkonstnär med namnet KAI-EN. Studerade i många år för SU-EN i SU-EN Butoh Company. Är sedan 2010 verksam som butohkonstnär genom KAI-EN Butoh Company.

Anna Öberg är dansare och danspedagog. Jag är från början utbildad klassisk violinist men fascinationen för folkmusik fick mig så småningom att istället välja dansen som arbetsfält. Intresset för samspelet mellan dans och musik i den folkliga genren är kärnan både i mitt pedagogiska arbete och i mitt utforskande av ett konstnärligt uttryck och koreografisk metod. Genom att gå djupare in i den detaljerade överföringen mellan rörelse och musik vill jag både fördjupa min förståelse för redan kända områden samt ta mig till platser där jag tidigare inte varit. Se det hemtama med nya ögon samt låta nya möjligheter öppna sig.

Anna är bl. a. utbildad vid bl a Dans - och Cirkushögskolan i Stockholm med svensk folkdans som huvudämne där hon för närvarande studerar koreografi på Masterprogrammet Nya Performativa Praktiker. Som musiker är hon utbildad vid bl. a. Musikkonservatoriet i Trondheim.

Metod och förutsättningar

Arbetet har genomförts i två perioder 2010-2012. Första perioden under december 2010-februari 2011 träffades vi vid ett tiotal tillfällen med några veckors mellanrum. Den andra perioden under september 2012 jobbade vi intensivt under en vecka, samt redovisade arbetet under en workshop på KMH i oktober 2012.

Att formulera metoder och arbetssätt som blir relevanta utifrån olika deltagares önskemål, perspektiv och begreppsvärld har löpt som en röd tråd genom projektet.

Den första perioden prövade vi en uppsättning metoder och angreppssätt utifrån vissa idéer och ett visst material. Dessa beskrivs mera utförligt längre fram i redovisningen men kan sammanfattas i begreppen – ”rutin” och ”fördjupning”. Efter uppehållet utvärderade vi dessa, och bestämde oss för att begränsa materialet ytterligare och pröva några andra metoder – ”metodboxar”.

Vi har med arbetet velat komma djupare i vår förståelse av samspelet i musiken och dansen. För att kunna undersöka detta har vi växlat mellan praktik och reflektion. Med improvisation som övergripande metod har vi undersökt olika teman/begränsningar för att därigenom skaffa oss underlag till reflektioner. Dessa teman/begränsningar kommer ur de fyra deltagarnas olika intressen och utgångspunkter, men som alla haft bäring på det gemensamma – samspelet mellan musik och dans.

Vi har filmat allt vi gjort och efter varje praktisk session har vi reflekterat över det som uppstått. Både kring det som kommit ur det faktiska arbetet, och kring det som vi haft med oss in i mötet. Våra reflektioner har vi sedan skrivit ner i form av en personlig processdagbok som vi publicerat på vår blogg (<http://search4synergy.wordpress.com/>). Vi har önskat att formulera oss i en dialog utifrån våra olika utgångspunkter som musiker, dansare och individer. Att vi har olika utgångspunkter och att detta får färga arbetet har varit vägledande för hur vi formulerat vår metod.

Grundläggande för den stil av dans och musik vi arbetar med är en **improvisatorisk** prägel – i musiken genom att melodimaterialet hela tiden varierar rytmiskt, tonalt och gestaltningsmässigt, men kanske ännu mer i dansen (som ju inte har en fast melodi) genom att ett grundläggande (men inte fastlagt) rörelsematerial hela tiden varierar och improviseras med.

Några olika grundteman för arbetet har varit:

Hur ser relationen musiker/dansare ut i den musikaliska gestaltningen. Vilken roll har man/tar man och hur kan vi utmana/förändra den?

Hur skapas musikaliskt sammanhang i musik och dans utifrån det sätt vi spelar och dansar tillsammans?

Hur kommunicerar vi med varandra? Hur relaterar vi till och definierar begrepp som puls, pulsmarkering, fras, linje, helhet?

Hur ser/lyssnar/läser/tolkar vi musikalisk gestaltning i dans och musik?

När uppstår synergi i mötet mellan musik och dans? När blir den musikaliska helheten större än delarna? När uppstår ”flow”?

En problematik i detta är att vi som våra egna undersökningsobjekt omöjligt kan vara objektiva. Samtidigt kan vi bara undersöka till exempel upplevelsen av samspel genom att själva vara med och utföra.

Upplevelsen av samspel är olika ”inifrån” som utförare än som betraktare/lyssnare. För att ändå få en så mångsidig bild har vi under sessioner växlat mellan rollen som betraktare och utförare – i olika konstellationer, och vi har haft det filmade materialet som en referens att jämföra med våra upplevelser som utförare. Mot slutet av projektet ville vi pröva arbetssätt och metoder i en öppen workshop för dansare, musiker och andra intresserade.

Metod

Praktik - reflektion
reflektion genom praktik
Olika Perspektiv

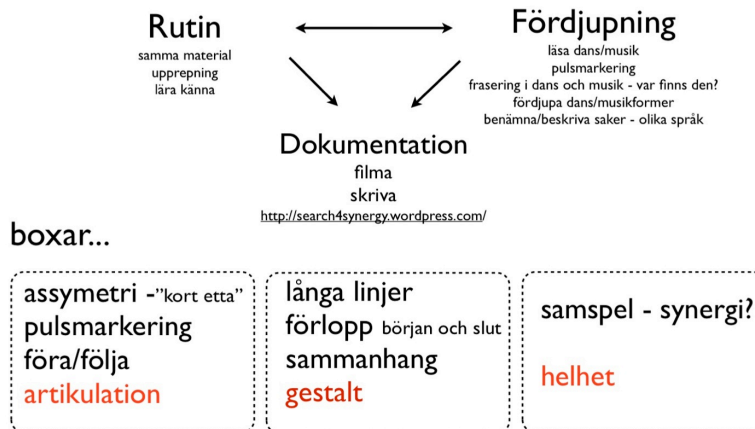

Bild 1

Process

Nedan följer en sammanfattning av vår process.

2010/2011

Den första perioden av projektet kan sammanfattas i två övergripande metoder vilka vi beskriver nedan, rutin respektive fördjupning. Citaten i texten nedan är hämtade ur vår gemensamma blogg:

<http://search4synergy.wordpress.com/>

Rutin

Rutinen innebar att vi återkom till samma material vid varje arbetstillfälle. Begränsningen låg i materialet och upprepningen. Intentionen var att se hur samspelet utvecklades genom att återkomma till samma material över tid. De fördjupningar och sidospår vi ägnade övrig tid åt, tog vi med oss som erfarenheter i rutinen då vi inte analyserade, utan bara musicerade.

Vi spelade/dansade i konstellationer om en musiker och en dansare alt ett danspar, 5 min per material.

1. Gång enskild/tillsammans
2. Solodans halling/gangar
3. Pardans gangar
4. Vals
5. Bingsjöpolska
5. "Kort etta"

"Det var skönt att göra och se vad som kommer ur görandet. Det var tydligt vad vi hade fördjupat oss i tidigare. Där upplevde jag en större täthet i uppkopplingen mellan dans och musik"
Anna ang rutin 14 dec 2010

"Det börjar lossna i rutinen. Jag upplever att vi som grupp är friare i den gemensamma improvisationen."
Anna ang rutin 21 jan 2011

Fördjupning

Övrig tid ägnade vi oss åt fördjupning i ämnen och frågeställningar som uppkom då vi jobbade med en låttyp/dansform i längre sjok. Vi försökte angripa samspelet från olika håll, med en pågående diskussion om metod och innehåll. Metoden och innehållet tog form genom omväxlande praktik och reflektion. I den här fasen av arbetet var våra undersökningar öppna och hade inte så tydliga avgränsningar.

Ett exempel på ämne som fördjupningen rörde sig runt är förhållande till puls, då vi bl a ställde oss frågor som:

Är pulsen en punkt eller ett område?

Hur läser vi pulsen i dans (vems dans)?

Hur förhåller vi oss till en gemensam puls?

Behöver den gemensamma pulsen hela tiden finnas representerad i dans/musik, eller kan den anspelas på och förhållas till? I så fall hur?

Hur placerar jag mig, som dansare i förhållande till puls, (framkant/ bakkant, tidsligt/rumsligt)? Hur kan jag läsa det, och hur påverkas flödet och det musikaliska samspelet?

Hur kan jag läsa dansarens pulsmarkering som ett uttryck för metrik respektive som ett agogiskt uttryck?

Vi har idag även en lång diskussion om "sväng", timing, etc. Kan man se sviktkurvan som en båge? Är vändningen i sviktkurvan lika med en specifik punkt? Man kan känna den, men hur ser man den?

Petter 14 dec

Genom att undersöka detaljnivån kom vi även att uppmärksamma mer övergripande upplevelser av till exempel gemensamt sväng, uttrycksmässig frihet och möjlighet till variation.

Ämnena är också relaterade, delar av samma helhet, så de återkommer och knyter an till varandra i olika delar av dokumentationen.

Dokumentation/reflektion

Vi har filmat rutinen och varje person har skrivit reflektioner efter varje tillfälle, inkluderat rutin och fördjupningar. Hela det dokumenterade materialet från den första perioden finns att ta del av på vår blogg: <http://search4synergy.wordpress.com/>

2012

Efter ett och ett halvt års uppehåll och halvvägs in i arbetet utvärderade vi metoden. Vi kom fram till att vi behövde skära i materialet och även att hitta nya sätt att angripa materialet, nya metoder.

Metodboxar

Vi valde att jobba utifrån det vi kallade "metodboxar", avgränsade uppgifter som belyste och utmanade våra frågeställningar och vårt samspel från olika håll. Metodboxen som idé öppnar för oändliga variationsmöjligheter i begränsningarna. Vi valde att formulera tre boxar utifrån tre personers olika intressen. Vi fokuserade på att låta de olika personerna driva sin ingång för att närma oss våra olika förhållningssätt utan att kompromissa. Förutom att uppfinna och "lära oss" respektive box, utvecklade vi innehållet genom att återvända till den flera gånger. Vi valde att begränsa samspelet till två personer, en dansare och en musiker och vi växlade konstellationer.

Box 1. Artikulation - Symmetri/asymmetri – Föra/följa

Genom denna box ville vi komma åt samspelet på en nivå där varje pulsslags karaktär, form och riktning samt relationen mellan dem kan artikuleras. Vi utgick från en låt av typen "hurv" med så kallad "kort etta", assymetrisk puls, en stil som förknippas med Värmland och Västerdalarna. Det att framförallt tvåan (även ettan och trean i viss mån) kan varieras i tid och form användes till att undersöka samspelet. Som introduktion till denna box exemplifierade vi dansens uttrycksmedel genom artikulation av svikt.

Musikernas uppgift var att följa dansarens artikulation. Dansarna växlade mellan att utmana samspelet eller att leda mer tryggt/logiskt. I den mer extrema utmaningen av den musikaliska logiken utmanade även dansarna sig själva.

"Hur utmana i förändret utan att tappa tydlighet? Hur avgränsa uppgiften symmetri/assymetri (samma steg, samma svikt, bara förskjutet i tid, eller blanda hej vilt)? Hur utmana sig själv i lek och samtidigt ta ansvar som förare?"

Lina ang box 1. 24 sept 2012

Se videoexempel, DVD 1:

Box1/1 och 1/2

Anna och Olof

21 Sept

Det allra första försöket med denna box.

Box 1/3

Petter och Anna

24 Sept

Box 1/4

Lina och Olof

25 Sept

Box 2. Gestalt - Långa linjer/frasering

Musikalisk frasering är något som genomsyrar hela projektet. I denna box valde vi att undersöka frasering genom att sätta ett rörelsematerial tillsammans med en melodi. Vi var ute efter att se hur dansen kan

uttrycka långa linjer samt relatera till tidigare linjer som gjorts, med utgångspunkt i idén om hierarkisk frasering i musik.

Vi valde en gangar som har formen AABB (A: 10 pulsslag, B: 5+5+8 pulsslag). Materialet lades över B-delen och upprepades när B-delen togs om. Under A-delarna gick dansarna. Vem som förde respektive följde av dansare och musiker var inte definierat i denna box.

Vi utvecklade boxen genom att förskjuta rörelsematerialet så att det kunde komma när som helst i musikens A- och B-delar. Detta gav en spänning gentemot musikens naturliga fraser. Vi undersökte också hur vi kan välja att frasera en gemensam linje respektive göra olika linjer, (frasering/linjer i betydelsen hur frasen uttrycks). Vi kan också "bolla" fraserna mellan varandra, ge och ta impulser.

Till en början upplevdes begränsningen klumpig och grov för dansarna, då de hellre än att se rörelsematerialet som viktigast i att skapa fraser, vill uttrycka frasering med andra verktyg. Vi valde att istället se rörelsefrasen som en behållare för fraseringen. Begränsningen blev då ett tydliggörande för musikerna när "dansfrasen" började och slutade. Innehållet, fraseringen, kunde varieras med dynamik, tajming, sväng, accenter etc, etc.

"När vi börjar 21:a skaver det lite för oss dansare. Det känns klumpigt och stort att uttrycka frasen genom stegkombinationer. När vi ses 24:e konstaterar vi att det vi vill göra inte är att uttrycka frasering genom formen, steg, utan att ge fraseringen en behållare, ett material."
Lina ang linjer 24 sept 2012

Se videoexempel, DVD 1:

Box 2/1
Anna och Petter
28 Sept
dansfrasen x 2 ligger över musikens B-delar

Box 2/2
Lina och Petter
28 Sept
dansfrasen (5+5+8) kan komma var som helst i musiken

Box 2/3
Olof och Lina
28 Sept
Utveckling av boxen, Olof håller en rak puls, Lina förhåller sig agogiskt till den.

Box 3. Helhet - Samspel

Den tredje boxens begränsning var att spela/dansa en låt 3 "varv" där vi använde oss av all den erfarenhet vi hade med oss i samspelet.

I utformandet av boxen diskuterade vi vilken slags "helhet" vi egentligen var ute efter, hur pass öppen begränsningen var, och om det fanns ett underförstått ideal.

"Genom att jobba i helheter så är tanken att det ska bli gripbart, och att det som är får mer pregnans"
Olof ang box 3. 20-21 sept 2012

Vi enades i att formulera uppgiften som att undersöka samspelet genom att röra oss i samspelsfältet och referensskelettet. Se bild 2 och 3 nedan.

Bilderna kom till under arbetet i att definiera hur vi såg på samspel –att genom ett förlopp gestalta dansen/musiken som självständiga aktörer i relation till varandra och till en gemensam referens (tex en melodi, ett sväng, en form).

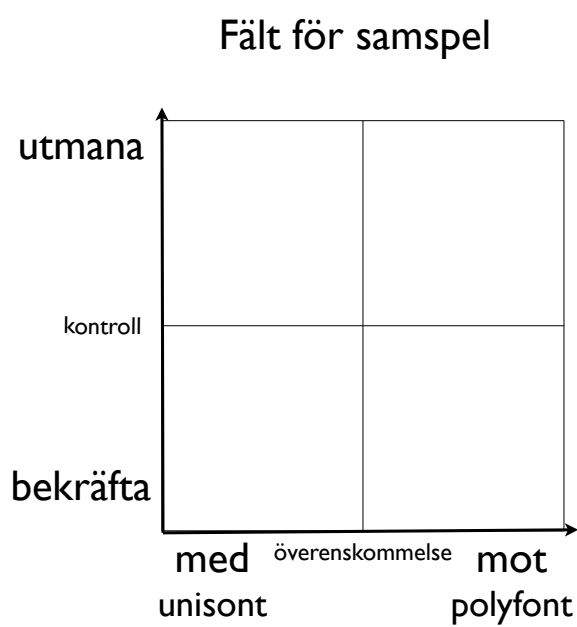

Bild 2

Bilden illustrerar hur ett samspel kan röra sig i ett spänningsfält av olika grader av "kontroll" och "överenskommelse" och mellan ytterligheterna "utmana – bekräfta" och "med - mot".

SAMSPEL - vad är det som händer?

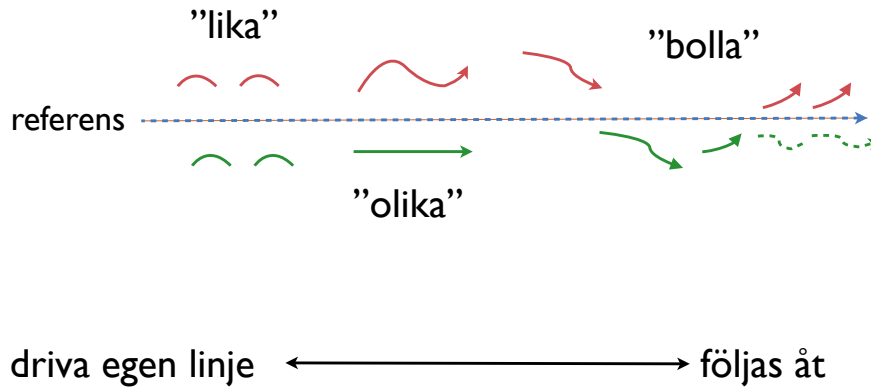

Bild 3

Bilden exemplifierar några olika möjliga samspelsförhållningssätt som förutom två aktörer (dansare/musiker) har en gemensam referenslinje (tex en melodi).

En viktig del av denna box var att efteråt tillsammans titta på dokumentationsfilmen och prata om vad vi såg angående samspel/helheter.

Se videoexempel, DVD 1:

*Box 3/1
Anna och Olof
25 Sept*

*Box 3/2
Lina och Olof
26 Sept
Refereras till i bloggen till tagning 2.2.6*

*Box 3/3
Lina och Petter
26 Sept
Refereras till i bloggen som tagning 2.2.8*

Reflektioner från vårt arbete med metodboxarna finns att läsa på bloggen, September 2012.
<http://search4synergy.wordpress.com/>

Videomaterial med exempel finns på bifogad DVD, (DVD 1).

Redovisning

Vi ville redovisa arbetet dels genom denna skriftliga sammanfattning, dels genom en praktisk framställning. I den praktiska redovisningen ville dela med oss av våra erfarenheter genom att i "görandet" möta seminariedeltagare och deras reflektioner. Den formen tilltalade oss eftersom den inbjuder till gemensamma erfarenheter som sedan kan ligga till grund för ett öppet samtal mellan oss och publiken samt att det ställer praktiken i fokus.

Vi valde att göra ett offentligt seminarium inom FMs fredagsseminarieserie på KMH i form av en workshop. Seminariet ägde rum den 19/10 på KMH och varade i cirka två och en halv timme. I seminariet deltog ett trettiotal personer – lärare, studenter och fd studenter från FM-institutionen, fd studenter från folkdanslinjen på DOCH, några studenter från KK-institutionen, samt några intresserade personer från allmänheten. Alla, men på olika sätt, med erfarenhet av genren.

Under seminariet presenterade vi projektet och oss själva, vårt syfte, och våra metoder för att sedan lägga tonvikt på att demonstrera vårt arbete inom våra metodboxar. Varje box introducerades av en presentation av ett koncept eller en modell som vi ansåg viktiga för att förstå boxen.

Lina introducerade box 1 genom att exemplifiera variation i artikulation av svikt som en del av dansarens uttrycksmedel.

Petter introducerade box 2 med att beskriva idén om hierarkisk frasering i musik.

Olof introducerade box 3 genom att beskriva olika sätt att beskriva samspel i dans och musik, relaterat till vårt arbete och våra bilder (Bild 1-3).

Mellan varje box öppnade vi för deltagarna att komma med kommentarer och frågor.

Hela redovisningen filmades och medföljer på en separat DVD-skiva (DVD 2)

Eftersom det är ett digert material så finns även som bilaga en tidskodad sammanfattning av filmen så att den intresserade kan scrolla sig fram till de partier den vill ta del av.

Ljudkvaliteten på videon är låg, vi har därför sammanfattat en del av kommentarerna och diskussionerna. Observera att de ej är ordagrant återgivna. Seminariedeltagares kommentarer anges med initialer, projektdeltagares med respektive förnamn. (Bilaga 4)

Personliga sammanfattningar

Här följer personliga reflektioner och sammanfattningar av projektet:

Petter Berndalen

Jag har länge både i min instrumentalundervisning och i mitt eget utövande hävdat att det inte är det klingande ljudet, utan kroppens rörelser mellan tonerna som är kärnan i själva musiken. Något av det största detta projekt har givit mig är en mycket större förståelse för detta faktum. Jag har genom att delta i detta projekt utvecklat förmågan att se den musikaliska gestaltningen i såväl musikers som dansares kroppar.

Detta är till stor hjälp både i mitt eget utövande, samt i mitt samspel med andra musiker och med dansare i såväl svensk folkdans som andra genrer. Denna nyvunna kunskap/förmåga har också varit mig till gagn i mitt privatliv, när det kommer till att uppskatta kvalitét i i princip vilka rörelser som helst. En fågels flykt

över himlen, ett löv som faller eller enkelt gestikulerande.

”exploring the common ground for musical practise and experience in the meeting between folk music and dance”

Trots att det är en väldigt likartat typ av utforskande som både vi två musiker samt de två dansarna ägnat sig åt, har det varit svårt att hitta gemensamma ord. Befintliga ord i det svenska språket är redan laddade med personliga referenser samt laddade med olika referenser beroende på om de varit ofta förekommande i musiker- eller dansarmiljö.

Jag hade önskat att vi kommit längre i denna del av arbetet. Men nu handlar ju konstnärligt utövande mer om själva utförandet är själva beskrivningen av utförandet. I själva utförandet har det funnits en god kommunikation som också för mig nått längre än vad jag för egen del förväntat mig, vilket jag är mycket glad över.

Denna kommunikation och samspel mellan rörelse och musik kommer jag bära med mig under resten av min yrkeskarriär. Jag ser den som en god grund att bygga vidare på i många olika sammanhang.

Olof Misgeld

Projektet har pågått under lång tid och haft karaktären av ett gemensamt utforskande där det ibland varit svårt att hitta den självklara gemensamma utgångspunkten - problemformuleringen. Mycket tid har gått åt till att diskutera kring och definiera metoder/syften/önskemål med projektet.

Här har det också varit skillnad på ”görandet” (utforskandet i dans och spel) – och metodarbetet och reflekterandet som varit genom tal och skrift. Reflekterandet har ofta fått karaktären av en slags ”översättning” av vad som sker i ”görandet” – att sätta begrepp på vad som pågår. Här har det ibland varit svårt att som individer enas om gemensamma begrepp och förståelsemodeller. Då vi önskat ha reflektionen/begreppsgörandet styrande för det fortsatta praktiska arbetet så har detta ibland lett till att vi haft svårt att komma vidare.

Trots detta - genom projektet tycker jag mig dock ha skaffat mig en hel del nya referenser vad gäller artikulation, gestaltning och musikaliskt sammanhang i folklig dans och musik.

Genom att praktiskt arbeta med samspel på olika sätt har jag skaffat mig erfarenheter som jag tror kommer att påverka hur jag kan uppleva, beskriva och relatera till samspel mellan musik och dans i framtiden, inte minst i undervisning. Det har känts spännande och givande att formulera idéer och tankar om samspel och pröva dem praktiskt. En del idéer har följt med in i projektet, andra har utformats utifrån vårt arbete tillsammans.

Projektet har även gett mig många upplevelser av musikalisk flow – och lämnar mig med den starka övertygelsen att det här området är något jag vill fortsätta att fördjupa och undersöka, att det är värt besväret och att det finns många möjligheter i detta.

Att låta det levande samspelet ligga som kvalitativ grund för musikalisk gestaltning är det som jag tar med mig som fortsatt inspirationskälla ur projektet.

Lina Palmgren

Visionen

Min vision med arbetet var att utforska samspelet i musik och dans på en subtil och intim nivå.

De kvaliteter jag söker i min dans, och i samspelet med musik vill jag beskriva med orden integritet och transparens. En koncentrerad kärna, tyngd, med ett oändligt poröst, känsligt rum runtom. Grundkvaliteter jag ser i många folkliga uttryck. Linjer som produceras i oändligheten ut ur denna kärna. Tyngd och linjer förhåller sig i skikt och lager till musikens underdelningar, melodi och agogik. Det finns en "platthet" i konstruktionen, transparenta skikt som lägger sig i lager, men tillåter linjer att passera igenom. Sväng och självsväng kommer när skikten resonerar med varandra, det jag ser i kroppen är ett rum runtom, som blir levande genom dessa kvaliteter.

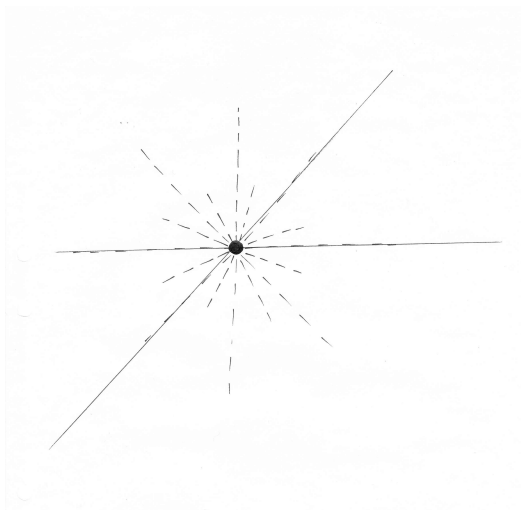

Bild 4

Kärna/transparens/linjer, förhållningssätt till kropp/ljud/form
Ej en abstraktion utan en konkret/verklig kvalitet

Jag har i många år (med konkret inspiration och fördjupning i folkliga uttryck, från olika kulturer, med detta förhållningssätt gemensamt) ägnat mig åt att fördjupa dessa kvaliteter. Jag har också ägnat mig åt att *genom* dessa kvaliteter ta melodisk fraserings i dans vidare, då melodi, agogik och fraserings i det lilla har stor betydelse i den svenska spelmansmusiken, och är det jag älskar i musiken. Min intention med det här projektet har varit att komma åt dessa kvaliteter och utgå från dem i kommunikationen.

Min önskan är fortsatt att skapa en integrerad dansmusikkonst som har sin botten i detta förhållningssätt och ett lyssnande/seende som baseras i dessa kvaliteter. Att mötas på denna nivå – och därifrån ta arbetet vidare till det okända!

Förutsättningarna

Vår intention har varit att våra uttryck ska mötas och integreras. Vilka är då förutsättningarna för ett sådant möte?

För mig – som ägnat många år att ge plats åt kvaliteter som inte hör till det dominerande eller erkända uttrycket – blir den "politiska" aspekten av synliggörande, språk, process etc, oerhört tydlig.

Samarbetet

Projektet initierades av mig, men formulerades tidigt som ett samarbete.

Vad innebär ett samarbete? Hur formuleras den gemensamma utgångspunkten. Hur struktureras tid/görande utifrån en antagen gemensam föreställning?

Ett möte mellan flera som undersöker samspel utmanar ju förstås samarbetet.

Hur utformar vi metoder för att samverka/utmana/analysera/praktisera? Metoder som utgår från en gemensam, eller som ger utrymme för olika, utgångspunkter? Olika metoder?

Ska vi gå från detaljer till större skeenden, eller tvärtom? Ska begrepp som flow - som visar på "när det fungerar" - leda oss? Eller kommer det som ett resultat, efter att ha trängt in i och detaljnivån?

Analysera/dissikera, eller göra?

Vi har föredragit mycket olika sätt att angripa samspelet. Stundtals har jag känt mig som på ett stormigt hav – sjösjuk av att våra olika förståelser och riktningar aldrig verkar sammanstråla – och ändå försöka navigera. Krockarna har gett mycket.

Jag har dock önskat att vi hade haft större utrymme - särskilt i början - att introducera våra olika utgångspunkter, samt en öppenhet och vilja att ge sig längre in i det.

Det antagna gemensamma

Min förväntan inför projektet var att kunna utgå från min kunskap och mina erfarenheter och fördjupa och utmana dem i samspel med andra. Jag upplevde ofta att det var mycket svårt. Idéer har prövats oftare gentemot *föreställningen* om det gemensamma, än att vi faktiskt tagit del av varandras kunskaper och utgått från dem. Vilket också har gjort det svårt att meningsfullt bemöta ifrågasättanden. Jag ser ett problem i att döma efter/referera till det *antagna* gemensamma, "så här går det till i vår genre just nu" utan att ta hänsyn till varje persons relation till detta. Hur kan jag säga något annat, utan att genast sugas in i antagandet om det gemensamma?

För mig är det tydligt att jag driver ett annat förhållningssätt och min utgångspunkt är en annan, än den som dominerar dansens utveckling i Sverige just nu. Att referera till det som "är" just nu, som en gemensam utgångspunkt blir därför väldigt missvisande. Det försvårar för mig att bygga vidare på kunskap/val av tradition/kontext, som är anledning till och ursprung till mitt dansande.

Att leda genom en lyssnande kvalitet kräver lyhörda medlyssnare.

Dansens status

Att den så kallade gemensamma diskursen i stort sett utgår från en musikalisk horisont är helt logisk utifrån dansens, och kroppens status i historia/samhälle/konst/vetenskap etc.

Kunskaper och erfarenheter med kroppslig utgångspunkt har artikulerats, men är inte vedertagna på samma sätt som en musikalisk begreppsvärld.

Den kroppsliga erfarenheten har en stark (politisk) potential i ett svårgripbart *nu*. Jag tycker att vi har försökt omfamna det *nuet* och ta oss till den positionen som det gemensamma. Den intentionen har varit väldigt värdefull. Jag upplever dock ett motstånd i hur normativ den musikaliska diskursen är för vår gemensamma förståelse. Och att den ligger i vägen för en kvalitativt radikalare utgångspunkt.

Språk

Vi har ett gemensamt språk i musikaliska begrepp och logik. Vi börjar där, då vi alla har tillgång till det språket. Dansens språk är sammanvävd med den kroppsliga erfarenheten och dansens logik. Det är förstås ett eget arbete att sätta sig in i det.

I överföringen från en erfarenhet till ett (etablerat) språk, finns alltid ett problem med *översättning*, och vad det redan erkända tillåter. Återigen frågan: *Hur kan jag säga något annat än det rådande?*

Dansens premisser

Den kroppsliga/fysikaliska utgångspunkten har andra premisser än musiken har.

Ett exempel är hur vi använder *rumslighet* som en del av ett musikaliskt förhållningssätt. Både Anna och jag har ett långtgående eget utforskande i hur en folklig kropp/estetik har ett särskilt förhållande till rumslighet (min version, se Bild 4 ovan).

Min personliga utgångspunkt innefattar fysikaliska/musikaliska kvaliteter, med ursprung i både kropp och ljud – där *sväng* är ett *kvalitativt begrepp*. Tomrum, en återhållande tajming som har både en direktitet i förhållande till tyngden och ett oändligt rum. För mig är det en fråga om *kvalitet* inte om skala. Ett grundtillstånd som vi antingen placerar oss i, eller inte. Min ambition är mer radikal. Med det menar jag både i resultat, men framför allt i vilka kvaliteter vi ägnar oss åt - i *nuet*, i mötet mellan oss. Förhållandet till tyngd/kropp/tid/tröghet/fritt fall/rumslighet är grundmaterial för mig i musicerandet och själva ursprunget till frasering, artikulation etc.

Jag tror att vi dansare hade behövt ett tydligare mandat att börja ifrån dessa kvaliteter (också) då de inte är självklara i den musikaliska begreppsvärlden. Jag hoppas att vi har kommit någonstans i den förståelsen i a f.

I en större vision kan vår gemensamma förståelse böttna *både* i en vedertagen musikalisk logik *och* i en kroppslig erfarenhet.

Traditionsbegreppet

Att bära en tradition, att förkroppsliga en tradition.

Min förståelse av traditionsbegreppet är att tradition är något levande. Tradition förs vidare genom de människor som lever den – de som bär, förvaltar och förnyar den. Det är en kvalitativ process där kunskaper och erfarenheter i utövandet silas genom tidens lager. Förkroppsligandet av tradition som den kvalitativa, fördjupade processen.

Om vi ansluter oss till ett traditionsbegrepp där förkroppsligandet (eng. embodiment) tas bokstavligt, ser jag inget problem med en subjektiv hållning i forskningen – att görandet/blivandet/skapandet *är* forskningen. Vad som däremot är avgörande är dels vår redan förkroppsligade kunskap/erfarenhet, dels vilka ställningstaganden vi tar, *vad vi ger rum för/skapar* – i förhållande till historia, samtid och riktning in i framtiden.

Innehåll

Metodboxar

Metodboxarna har varit ett konstruktivt koncept. De kan användas som ett sätt att skapa gemensamma referenser och en gemensam verktygslåda. Det tvingar oss att definiera innehållet, samtidigt som de, genom att vara avgränsade, öppnar för alternativa definitioner i en nästa box, i oändlig förlängning.

De kan ses som ett didaktiskt projekt, genom hur de synliggör element som kommunikationen dans/musik är uppbyggd av. De kan också ses som en metod för konstnärligt utforskande då varje box kan tas vidare och stretchas in i det okända.

Min lust blir att gå vidare in i gamla och nya boxar för att sedan låta dem existera i ett nytt *verkligt* gemensamt (ej det antagna).

Äntligen(!) har vi kunnat vända på rollerna dans/musik på artikulationsnivå. Det här är den nivå jag har tydligast egen idé om, och mina långa linjer börjar här. Vi är fortfarande på en ganska grov nivå, men det finns en början till något spännande.

De sista dagarna i projektet upplevde jag att vi närmade oss varandra med en mer nyfiken och förhöjningslös inställning, som gjorde att vi kunde ge oss ut i det okända tillsammans. Äntligen var vi i ett experimenterande där alla kunde placera sig i utkanten av sin egen kunskap, var för sig, men tillsammans. Att befinna sig i utkanten av sin förmåga och stretcha den är ju en förutsättning, både för att uppnå "flow" och att utforska något nytt.

Tydlighet

Vad är tydlighet?

Värjer mig mot omdömen som pekar mot en gemensam förutfattad mening. Tydlighet behöver ett innehåll för att få betydelse – vilken intention har jag, vad ska tydliggöras, för vem? Att jag inte lyckats göra min utgångspunkt tydlig är uppenbart, men jag köper inte tydlighet i betydelsen begriplighet, lättfattlighet. Risken med att sträva efter tydlighet som överordnad idé är att man stannar i det generella, det redan erkända, och genomför klichéer.

Begreppen fras/frasering

Angående där vi lämnade ämnet fras och frasering. (Se video från KMH-seminarium, DVD 2).

Diskussionen i seminariet sammanfattar att begreppen fras och frasering används på olika sätt inom (folklig) dans och musik.

Jag håller inte med om det. Begreppen är lika dubbeltydiga i musik som i dans.

Frasera betyder dels indelningen av en större helhet i mindre delar, fraser - dels formandet av frasen med hjälp av dynamik, intensitet, artikulation etc.

Frasen kan antingen sammanfalla med melodins A- B- etc, delar, eller så kan melodin delas in i andra fraser. I dans är stegkombinationer bara ett sätt att definiera hur fraserna delas in. Jag kan lika gärna titta på artikulation, svikt, tajming etc. Motsvarande är frasen lika abstrakt i t ex Petters spel som i min dans, då han ju spelar på något, med något etc, och melodin endast finns som en icke-ljudande referens. Och tillspetsat gäller ju detsamma för Olofs melodispel. Var börjar och slutar en melodi?

Jag undrar också över dikotomin hierarkisk/icke-hierarkisk frasering, då jag ser mina långa linjer som ett resultat av många små, inte tvärtom, och för mig är det ett medvetet sätt att skapa form.

Detaljer

När vi tittat på dansen och musiken genom dokumentationen har det ofta sagts att dansen snarare gör bågar där musiken artikulerar. Jag tänker att det till stor del handlar om att öva upp sitt seende. Ett konkret exempel ur vår dokumentation, där dansen genom tyngdförflyttningar uttrycker alla detaljer och "kantigheter" som musiken uttrycker i samma stund, är från *Box 3/3 00.56-00.58*. (DVD 1). Den andra takten av de två är särskilt tydlig.

Avslutningsvis är ämnet för det här projektet en hjärtesak för mig och undersökandet har börjat och fortsätter långt utanför detta projekts ramar.

Anna Öberg

Det har varit ett svårt men givande arbete. Projektet springer ur ett gemensamt intresse för samspelet mellan dans och musik inom den folkliga genren, men trots den gemensamma utgångspunkten har det varit en utmaning att hitta metoder som inkluderar varje deltagares specifika kunskapsområden och tillvägagångssätt. En stor del av arbetet har därför handlat om att formulera fungerande metoder. I mitten av projektet skadade jag mig svårt och avslutet fick skjutas fram. Under det sista året var jag fortfarande inte helt återställd och jag upplevde det svårt att delta praktiskt fullt ut då kroppen inte fungerade. Det var under den tiden vi utvecklade arbetet med "boxarna", vilket var en spännande del av projektet och den del jag upplevde fungerade allra bäst. "Box-metoden" var både konkret och öppnande i sin begränsning, och genom den tog vi oss till områden där vi tidigare inte varit. Jag upplevde att det var i görandet vi möttes och också kunde tillvarata varandras olikheter. I gemensam improvisation uppstod stunder av ordlös kommunikation baserad på en förkroppsligad förförståelse om samspelets logiker inom just denna genre. Det oförutsägbara fick plats och det gick att föra genom att följa och följa genom att föra. För mig en plats jag eftersträvar. Jag har genom detta projekt fått nya insikter och infallsvinklar, men även förstärkt och fördjupat förhållningssätt som jag haft sedan tidigare och fortfarande vill hålla fast vid. Ju mer jag går in i detta ämne desto färre "sanningar" upplever jag att det finns det – och desto nyfikenare blir jag på att fördjupa mig ytterligare. Tack Lina, Olof och Petter!

Slutord

Relationen mellan dans och musik är ett centralt tema inom folkmusik/folkdansgenren för många– och det finns flera projekt och samarbeten runt om som på olika sätt tangerar detta arbete.

Vår förhoppning är att man genom att ta del av de olika metoderna och momenten ska kunna förstå något av processen vi genomgått och att den ska kunna vara användbar för andra som vill pröva eller befinner sig i liknande samarbeten.

Vi vill rikta ett varmt tack till FoU-nämnden på KMH för projektstöd; KMH och Institutionen för Folkmusik, Peter Bothén på Stallet samt Fylkingen för lokaler; lärare och kollegor på Institutionen för folkmusik på KMH och folkdansutbildningen på DOCH för stor inspiration och banbrytande arbeten inom området – särskilt Ami Petersson Dregelid, Ellika Frisell, Sven Ahlbäck och Susanne Rosenberg.

Bilagor

1.

Blogg: <http://search4synergy.wordpress.com/>

Reflektioner från processen samt videodokumentation från processens första del - rutin.

2.

DVD 1

Exempel från processen, metodboxar.

3.

DVD 2

Fredagsseminarium KMH, 19 oktober 2012

4.

Stödtext till DVD 2

Fredagsseminarium KMH, 19 oktober 2012